

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड

विषय कोड : 809

नव्यव्याकरणम्

पञ्चम-प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश :- सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. उचितं विकल्पं चित्वा लिखत -

5

(क) 'चेयम्' इति प्रत्ययो भवति -

(i) मम

(ii) चि

(iii) यत्

(iv) चेय

(ख) वैयाकरण सिद्धांत कौमुद्याः रचनाकारोऽस्ति -

(i) वरदराजाचार्यः

(ii) भट्टोजिदीक्षितः

(iii) कात्यायनः

(iv) व्यासः

(ग) 'व्याकरणम्' इति पदे-उपसर्गोऽस्ति -

(i) वि + आङ्

(ii) वि + यण्

(iii) व्याक्

(iv) आङ् + करणम्

(घ) अकर्तरि च कारके संज्ञायाम् इति सूत्रेण प्रत्ययो भवति -

(i) अण्

(ii) णसण्

(iii) इक्

(iv) घञ्

(ड) स्त्रियां क्तिन् इति सूत्रेण प्रत्ययो भवति -

(i) क्तिन्

(ii) तृच्

(iii) घञ्

(iv) तुमुन्

2. रिक्तस्थानानि पूरयन्तु -

5

(क) समान कर्तृकेषु.....।

(ख) अष्टाध्याय्याः रचनाकारः.....वर्तते।

(ग) रागः इति.....प्रत्ययोऽस्ति।

(घ) चजोः.....घिण्यतोः।

(ङ) पठन्, इति.....प्रत्ययोऽस्ति।

3. समायोजनं कुरुत -

5

(क) स्मारम् - क्त्वा

(ख) महाभाष्यः - ण्वुल्

(ग) पीत्वा - वरच्

(घ) भास्वरः - णमुल्

(ङ) कारकः - पतञ्जलिः

4. सत्यं/असत्यं वा चिह्नांकितं करोतु -

5

(क) ईद्विति इति सूत्रेण ईत् भवति।

(ख) कर्मण्यण् इति सूत्रेण यण् प्रत्ययो भवति।

(ग) भुवो भावे इति सूत्रेण क्यप् भवति।

(घ) स्त्रियां क्तिन् इति सूत्रेण क्तिन् प्रत्ययो भवति।

(ङ) विश्नः इति प्रयोगे 'श्नः प्रत्ययो भवति।

5. एकपदेन उत्तरं लिखत —

5

- (क) लघुशब्देन्दुशेखरः कस्य रचना वर्तते ?
- (ख) कुम्भकारः इति प्रयोगे प्रत्ययः कः ?
- (ग) देयम् इति प्रयोगे कः प्रत्ययः ?
- (घ) पवित्रम् इति प्रयोगे प्रत्ययः कः ?
- (ङ) माहेश्वराणि सूत्राणि कति ?

6. एकवाक्येन उत्तरं लिखत —

5×2=10.

- (क) ह्रस्वस्य पितिकृति तुक इति सूत्रेण कः भवति ?
- (ख) जनार्दनः इति प्रयोगे प्रत्ययः कः ?
- (ग) विद्वान् इति प्रकृति प्रत्ययस्य विभाजनं कुरु।
- (घ) पठ + क्तवतु योजयित्वा पद निर्माणं कुरुत।
- (ङ) हसन् इति प्रयोगे धातुः प्रत्ययं च लिखत।

7. अधोलिखितपदानां प्रकृतिप्रत्ययोः विभाजनं कुरुत (केचन् पञ्च) :

5×3=15

कर्ता, चमः, क्षामः, पठन्, रागः, चितिः, कृतिः, विद्वान्।

8. धातु प्रत्ययं योजयित्वा पदनिर्माणं कुरुत (केचन पञ्च) —

5×3=15

- (i) पच + वः
- (ii) पठ + क्तवतु
- (iii) हस् + ल्युट
- (iv) दा + ष्ट्रन्
- (v) रज्जि + घञ्
- (vi) जि + कः
- (vii) विच्छ + नङ्
- (viii) विद् + वसु।

9. सूत्राणां मध्ये रिक्तस्थानानि पूरयन्तु -

5×2=10

(क) नन्दिग्रहि.....णिन्मचः।

(ख) ढयसुभगस्थूल.....करणे ख्युन।

(ग) लटः शतृशानचाव.....अधिकरणे।

(घ) यजयाच.....नङ्।

(ङ) संज्ञायां.....शीङ्भृजिणः।

10. स्तुत्यः, शिष्यः, पक्ष्मः, याज्यम्, जनकः, जनार्दनः, भुक्त्वा, अधीत्य, एषु पञ्च प्रयोगान् साधनीयाः।

5×4=20

11. अष्टाध्याय्याः परिचयः लेख्यः।

5

अथवा

भार्यावधू इत्यत्र क्यप् भवति न वेति वद ?

(2)

प्राश्निक कोड क्रं. 1/1928

पृष्ठ क्रं. - 01

प्रश्न पत्र/आदर्श उत्तर

परीक्षा का नाम - पूर्वमध्यामा / उत्तरमध्यामा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय

विषय..... नव्यव्याकरणम्..... विषय कोड..... 809..... माध्यम..... संस्कृतम्

कुल प्रश्न..... 11 (एकादश)

समय - 3 घण्टा

पूर्णांक 100

निर्देश

प्रश्न क्रमांक	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
प्रश्न 1	5
क	उचितविकल्पं चित्वा लिखत - चेमम् " इति प्रथमो भवति - (I) मम (II) चि (III) मत् (IV) चेम
ख	वैयाकरणसिद्धान्तकौमुद्याः रचनाकारोऽस्ति - (I) वरदराजाचार्यः (II) महोद्दिदितः (III) कात्यायनः (IV) व्यासः
ग	व्याकरणम् " इति पदे - उपसर्गोऽस्ति - (I) विन् आडः (II) विन् मण् (III) व्याक् (IV) आडः + करणम्
घ	अकर्तृरि च कारके संज्ञायाम् " इति सूत्रेण प्रथमो भवति - (I) अण् (II) षण् (III) इक् (IV) घञ्
ङ	द्वित्रिंशत् क्तिन् " इति सूत्रेण प्रथमो भवति - (I) क्तिन् (II) तृच् (III) घञ् (IV) उमुन्
प्रश्न 2	5
क	रिक्तस्थानानि पूरयन्तु - समान कर्तृकेषु - - - - - ।
ख	अवठाध्यामीः रचनाकारः - - - - - वर्तते ।
ग	रागः " इति - - - - - प्रथमोऽस्ति ।
घ	समानकर्तृकेषु - - - - - वचनोः - - - - - धिष्णमतेः ।
ङ	पठन् " इति - - - - - प्रथमोऽस्ति ।
हस्ताक्षरः <u>गामिग</u>	

प्राशनक कोड क्रं.....

पृष्ठ क्र.-02
प्रश्न पत्र/आदर्श उत्तर

परीक्षा का नाम :- पूर्वमध्यमा / उत्तरमध्यमा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय

विषय..... विषय कोड..... माध्यम.....

कुल प्रश्न.....

समय - 3 घण्टा

निर्देश

पूर्णांक.....

प्रश्न क्रमांक	प्रश्न	पूर्णांक
प्र. 3	समामौजनं करोतु इति कुरुत	5
क	ऌमाऱम्	वत्वा
ख	महाभावमः	ण्वुल्
ग	पील्वा	वश्च
घ	मास्वरः	णमुल्
ङ	कारकः	पतञ्जलिः
प्र. 4	सर्वं / असर्वं वा चिन्हाकितं करोतु - ईद्यति ॥ इति सूत्रेण ईत् भवति । कर्मण्यण ॥ इति सूत्रेण षण् प्रत्ययौ भवति । भुवो भावे ॥ इति सूत्रेण व्मप् भवति । स्त्रिमां क्तिन् ॥ इति सूत्रेण क्तिन् प्रत्ययौ भवति । विश्नः ॥ इति प्रयोगे श्नः प्रत्ययौ भवति ।	5
प्र. 5	एकपदेन - उत्तरं लिखत - लघुशब्देन्दुशेषे कस्म रचना वर्तते ? कुम्भकारः ॥ इति प्रयोगे प्रत्ययः कः ? देमम् ॥ इति प्रयोगे कः प्रत्ययः ? पवित्रम् ॥ इति वाच प्रयोगे प्रत्ययः कः ? माहेश्वराणि सूत्राणि कति ?	5
प्र. 6	एकवाक्येन - उत्तरं लिखत - ह्रस्वस्य पितृ कृति तुक् ॥ इति सूत्रेण कः भवति ? जनादिः ॥ इति प्रयोगे प्रत्ययः कः ? विद्वान् ॥ इति प्रकृति प्रत्ययस्य विभाजनं कुरु ? पठन् वतवतु ॥ योजयित्वा पदनिर्माणी कुरु ? इसन् ॥ इति प्रयोगे धातुः प्रत्ययं च लिखत ?	2x5 = 10
क	ह्रस्वस्य पितृ कृति तुक्	कः भवति ?
ख	जनादिः	प्रत्ययः कः ?
ग	विद्वान्	प्रकृति प्रत्ययस्य विभाजनं कुरु ?
घ	पठन् वतवतु	योजयित्वा पदनिर्माणी कुरु ?
ङ	इसन्	इति प्रयोगे धातुः प्रत्ययं च लिखत ?

हस्ताक्षर.....

प्राश्निक कोड क्र.....

पृष्ठ क्र. - 03
प्रश्न पत्र/आदर्श उत्तर

परीक्षा का नाम :- पूर्वमध्यमा / उत्तरमध्यमा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय

विषय..... विषय कोड..... 809..... माध्यम.....

कुल प्रश्न.....

समय - 3 घण्टा

पूर्णांक.....

निर्देश

प्रश्न क्रमांक	प्रश्न	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
प्र. 7	अधोलिखितपदानां प्रकृति प्रत्ययौ विभाजनं कुरुत. (केचन पञ्च) कर्ता, चमः, क्षामः, पठन्, रागः चितिः, कृतिः, विद्वान्।	3 x 5 = 15
प्र. 8	धातुप्रत्यय योजयित्वा पदनिर्माणं कुरुत - (केचन पञ्च) पच + वः, पठ + क्तवत्, दस + ल्युट्, दा + ळन्, रञ्जि + धञ्, जि + क्तः विद् + नङ्, विद् + वसु।	3 x 5 = 15
प्र. 9	सूत्राणां मध्ये लिखितस्थानानि पूर्यन्तु - (केचन चार)	2 x 5 = 10
(क)	नन्दिग्रहि - - - - - णिन्मचः।	
(ख)	दमसुभगाश्चूल - - - - - करणे रञ्जुन्।	
(ग)	लटः शतृशानयाव - - - - - अधिकरणे।	
(घ)	यजमाच - - - - - नङ्।	
(ङ)	सेनामां - - - - - शीङ् मृजिणः।	
प्र. 10	दुल्लः, शिव्यः, पश्मः, याज्मन्, जनकः, जनार्दनः, मुक्त्वा, अधीत्य, यषु पञ्च प्रयोगान् साधनीमाः।	5 x 5 = 20
प्र. 11	अव्वाहमाध्याः पटिचमः लेख्यः। अथवा मार्मावधू, इत्यत्र क्मप् भवति न वेतिवदत।	05

100

हस्ताक्षर आम्र

निरीक्षित

